

GRUNDSATSER

**SOCIALISTISKA
PARTIET**

SAMMANFATTNING AV GRUNDSATSERNA

1. Det är idag möjligt att använda våra samlade kunskaper och produktionsresurser till att rättvist fördela jordens resurser med hänsyn till de ramar som naturen ger. Det är möjligt att ge alla människor på jorden livsmedel, bostäder, hälsovård, utbildning och bra livsförutsättningar.

2. Det kapitalistiska systemet som dominerar vår jord står emellertid hinder i vägen. Kapitalismens grundläggande drivkraft är vinstjakten som går före mänskliga behov eller hänsyn till naturen. Det orsakar ett gigantiskt slöseri, krig, svält, orättvisor och förstörelse av resurser.

3. Borgarklassen är den klass som äger och kontrollerar samhällets viktigaste ekonomiska tillgångar; storföretag, banker, försäkringsbolag och kreditinstitut, fastighets- och byggbolag, viktiga energi- och naturtillgångar samt dominerande massmedia. Genom sin kontroll över dessa tillgångar styr denna lilla minoritet samhällets utveckling och tillvaron för miljardier människor.

4. För att mänskligheten ska ha en chans att förverkliga sina möjligheter krävs att kapitalismens förslösande exploatering ersätts av socialistisk hushållning. För att uppnå detta måste samhällets viktigaste ekonomiska tillgångar, som styr och sätter ramarna för utvecklingen, göras till gemensam

egendom. En verklig demokratisk kontroll över dessa tillgångar är en förutsättning för folkmajoritetens styre. Det blir då möjligt att styra samhällsekonomin efter majoritetens behov och vår kunskap om naturens förutsättningar istället för efter kortsiktiga och snäva lönsamhetsintressen.

5. Idag består den yrkesverksamma folkmajoriteten i Sverige och i stora delar av världen av lönearbetare i underordnad ställning som är beroende av att sälja sin arbetskraft. Lönearbetarna har ökat, inte minskat i antal.

Att samla denna moderna arbetarklass, folkmajoriteten, kring dess gemensamma intressen och motverka förtryck, fördomar och splittring efter kön, ålder, nation, språk, yrke osv är nödvändigt för att kunna genomföra en socialistisk omvandling.

6. Den systematiska underordningen av kvinnorna är fast rotad i alla existerande samhällssystem. Inom varje klass är kvinnorna underordnade. Kampen mot klassorättvisorna måste förenas med kampen för kvinnornas frigörelse. Denna sker inte automatiskt som en del av klasskampen utan kräver en självständig kvinno rörelse och kvinnokamp.

7. Två stora alternativ har existerat inom den internationella arbetarrörelsen; det socialdemokratiska och det kommunistiska. Båda har utvecklats bort från sina ursprungliga idéer och arbetarklassen har förlorat kontrollen över dem.

Därför måste ett nytt arbetarparti skapas av och för den moderna arbetarklassen. Det måste organiseras så att det inte domineras av yrkespolitiker och byråkrater. Det måste bäras upp av basmedlemmarnas egna aktiviteter. Förtroendevalda och funktionärer ska inte tjäna mer än en genomsnittlig arbetarlön. Inom partiet måste såväl arbetarnas som kvinnornas underordning motverkas, gubb- och byråkrativälde stävjas. Partiet måste genomsyras av fri debatt och demokrati.

8. I kampen söker vi socialister samarbete med alla arbetare, även de som stöder andra partier. Vi arbetar inom de fackföreningar som organiserar majoriteten, även om deras ledningar är helt byråkratiserade. Vårt mål är att omvandla fackföreningarna till demokratiska kamporganisationer. Vi strävar också efter att förena alla arbetarorganisationer och all arbetande människor i aktioner för våra gemensamma intressen.

Däremot förkastar vi varje samarbete med borgerligheten som hindrar de arbetandes egen strävan.

9. Att bryta den härskande klassens makt och påbörja uppbygget av ett socialistiskt samhälle innebär att majoriteten för första gången tar över styret av hela samhället. Denna grundläggande omvandling kallar vi revolution. Den kan bara genomföras av majoriteten och har ingenting att göra med kuppmakeri.

Vår vilja är att omvandlingen ska ske fredligt. Det förutsätter att de stora arbetande grupperna är välorganiserade, medvetna och beslutsamma nog för att överta näringslivet och samhällsfunktionerna.

10. Den borgerliga ordningen måste i hela samhället ersättas av självförvaltande arbetsplats- och områdesförsamlingar som samordnas lokalt, regionalt och på riksnivå. Dessa organ är stommen i den nya statsmakten.

På riksnivå utses riksdagen genom fria och direkta val med allmän rösträtt. En oundgänglig del i arbetar- och folkstyret är fullständiga demokratiska fri- och rättigheter, yttrande- och tryckfrihet, församlings- och organisationsfrihet. Dessa medborgerliga rättigheter tillhör arbetarklassens mest ovärderliga erövringar.

11. Mot kapitalismens internationella organisering, uttryckt av exempelvis den europeiska unionen, måste sättas arbetarnas internationella förening. Det gäller både för den dagliga kampen och för vår strävan efter en ny världsordning. Socialismen kan inte genomföras isolerat eller i underutveckling och fattigdom. Socialismen förutsätter internationell samverkan.

Som en konsekvens av den nödvändigheten och våra övriga grunduppfattningar, har vi socialister anslutit oss till den socialistiska världsrörelsen Fjärde Internationalen.

GRUNDSATSER FÖR SOCIALISTISKA PARTIET

1. Möjligheten

Det är idag möjligt att förse alla människor på jorden med livsmedel, bostäder, hälsovård, utbildning och bra livsförutsättningar. Det är möjligt att anpassa den moderna produktionen och samhällslivet efter naturens förutsättningar. Detta är möjligt om våra samlade kunskaper och produktionsresurser används för att rättvist fördela jordens resurser med hänsyn till de rammar naturen ger.

2. Klassamhället

Vi lever i ett klassamhälle där en klass lever på att ekonomiskt suga ut och dominera en annan.

Klassamhället har grundlagts och befästs i människosamhällets barndom, då privat egendom, ekonomisk ojämlikhet, maktmonopol och förtryck gradvis utvecklades.

Dagens klassamhälle behärskas av den internationella borgarklassen, den välbärgade befolkningselit som äger och kontrollerar samhällets viktiga ekonomiska tillgångar: storföretagen inom produktion och handel, banker, försäkringsbolag och kreditinstitut, fastighets- och byggbolag, viktiga energi- och naturtillgångar liksom avgörande delar av massmedia.

Dess beslut – som styrs av det egna intresset av att vidmakthålla och förbättra sin egen ställning – avgör samhällets utvecklingsvägar och tillvaron för miljarder människor. Dess maktförhållanden och värderingar (med centrum i den rika västvärlden och dominerad av män) blockerar människans möjligheter att ta tillvara de förutsättningar som generationers arbete och uppfinningsrikedom skapat.

I dess händer blir den moderna tekniken och vetandet ofta till destruktiva krafter, från storskaliga industriprojekt och ”modernisering” i tredje världen som dränerar dessa länders jordar och livsmiljö på deras verkliga resurser, till storstadskoncentration och glesbygdsutarmning i västvärlden, till alltmer absurda teknologi- och vapensystem för att kontrollera arbets- och maktprocesser i hela världen.

Dess ägarmakt och intressen skyddas av lagstiftningen, ämbetsmannabyråkratin och den överhetsstat som håller folkmajoriteten på avstånd från verkligt inflytande.

3. Kvinnoförtrycket

En grundläggande beståndsdel i alla samhällen i världen är ojämlikheten mellan könen.

Ojämlikheten mellan könen har en lika lång historia som klassamhället. Underordningen av kvinnorna är systematisk inom alla områden: socialt, ekonomiskt, fysiskt och kulturellt.

Könsförtrycket är precis som klassförtrycket fast rotat i alla hittillsvarande samhällssystem och det tvinnas in i och skär igenom klassamhället på olika sätt. Såväl på jobbet som i hemmet eller inom samhället i stort nedvärderas eller osynliggörs kvinnors arbete. Inom alla klasser och skikt är kvinnorna underordnade. Men kvinnors livsmöjligheter är också sinsemellan mycket olika beroende på klasstillhörighet, eller var på jorden man lever.

Hotet om övergrepp eller sexuellt våld begränsar också på olika sätt och i varierande grad alla kvinnors liv och rörelsefrihet. Ett av de tydligaste och grövsta uttrycken för kvinnoförtrycket i världen är en kombination av militärt och sexuellt våld som finns i alla krig, våldtäkten som krigshandling.

Rörelser eller individer som är mot ojämlikheten mellan könen och för kvinnornas lika rättigheter brukar nuförtiden kalla sig feministiska. Inom detta begrepp ryms många olika analyser av orsakerna till förtrycket mot kvinnorna, många olika politiska inriktningar och även olika klassintressen.

Som socialister och feminister vill vi förena klasskampen och kvinnokampen. Kampen för att störta klassamhället blir varken framgångsrik eller hel utan att omfatta kvinnornas rättigheter. Kampen för kvinnornas rättigheter blir starkare som en del av kampen mot klassorättvisorna.

Idag utgör kvinnorna den största delen av arbetarklassen. Men inom arbetarrörelsen har förståelsen för det rättmätiga och nödvändiga i de feministiska rörelsernas krav ofta varit svag. Männerna inom arbetarrörelsen har t o m ställt sig i vägen för kvinnornas frigörelse med falska hänvisningar till vikten av enhet i klasskampen.

Vi kämpar både mot klassförtrycket och mot kvinnoförtrycket. Kampen mot klassorättvisorna måste förenas med kampen för kvinnans frigörelse. Kvinnans frigörelse följer inte automatiskt ur klasskampen eller ur kampen för det socialistiska samhället. Av bl a det skälet måste kvinnornas frigörelsekamp också förenas genom självständiga kvinnorörelser och genom självständig organisering av kvinnorna inom arbetarrörelsen och dess organisationer.

4. Rasism och kolonisering

Dagens samhällen präglas också av utbredd och institutionaliserad rasism. En rasism som inte bara innebär ett understöd för ”den vite mannens” härjningar i de fattiga länderna på södra halvklotet utan också är ett av fundamenten för den ekonomiska ordningen i den rika världen.

Rasismen är inte främst fördomsfullhet, den vilar inte i första hand på okunskap eller främlingsrädsla, den har skapats av ”det vita Europas” kolonisation av andra världsdelar under frambringandet av den kapitalistiska epoken.

Rasismen finns idag som en djupt förankrad del i själva klassamhället. Apartheid har avskaffats i Sydafrika, men det vita välståndet vilar fortfarande direkt på det svarta arbetet. USA:s svarta hålls stadigvarande nere i underutveckling, med våld och drogmisbruk. Europas ”gästarbetare” och flyktingkaror utsugs på en tillfällighetsmarknad utan sociala hänsyn och mänskliga rättigheter.

Det rasistiska våldet blir i sista instans ett sätt att upprätthålla den rasistiska utsugningen, med samhällets goda minne som i de ständiga och rikade polisattackerna mot USA:s svarta och latinska befolkning, eller genom statliga ingripanden och stängda gränser i Europa. Att kunna motverka ra-

sismen, överbrygga motsättningar och uppsplittring bland de arbetande och skapa en enad arbetarklass som kan slåss för sina gemensamma intressen har alltid varit en av arbetarrörelsens viktigaste uppgifter. I dagens värld, med allt fler krig, allt snabbare samhälleligt förfall och ökande flyktingströmmar, är en sådan arbetarklassens enhet ett överlevnadskrav.

5. Kapitalismen

Den ekonomiska ordning på vilken dagens borgarklass bygger sin maktställning är kapitalismen. Vår tids kapitalism har inte mycket att göra med propagandafraserna om ”fri marknad” eller ”fri företagsamhet”, den är först och främst de transnationella superbolagens och det koncentrerade stor-kapitalets herravälde över hela jorden.

Priser, investeringar och övrig resursanvändning styrs inte av någon idyllisk ”tillgång och efterfrågan” utan av en noga kalkylerad kamp om ekonomisk makt.

De beslut som fattas av de ekonomiska makthavarna styr hela nätverket av underleverantörer och småproducenter. Marknadens villkor avgörs i stor-kapitalets styrelserum liksom gränserna för företagsamhetens frihet.

Som grundläggande drivkraft för den kapitalistiska ekonomin består emellertid vinstjakten. Det är det investerade kapitalets förräntning som utgör måttet på systemets framgång – inte om mänskliga behov uppfyllts. Därför blir lönande krigsproduktion till plus i kapitalismens räkenskaper trots att den i verkligheten utgör en ren resursförstörelse. Därför lämnas svältande att dö, då de inte utgör någon lönande marknad.

När kapitalismens härskande klasser nonchalerar ansvaret för människan och hennes livsförutsättningar är det inte av brist på kunskap eller förmåga. Själva drivkraften i det ekonomiska system som ger dem deras ställning, går på tvärs mot sådana hänsyn. Det är de mest lönsamma verksamheterna som överlever, inte de som behövs bäst.

6. Imperialistisk världsordning

I jakten på lönsamma investeringar har kapitalismen gjort hela jorden till sitt verksamhetsfält, från Borneos regnskogar till Nordsjöns oljefält. Varje nation är indragen i den världsekonomi där 80 miljoner gatubarn och glittrande köpgallerior är delar av samma helhet.

Utsugningen av de fattiga länderna utgör i själva verket en förutsättning för överflödet och slöseriet i de utvecklade industriländerna.

Genom ränteslaveri, diskriminerande priser, låga löner och obefintliga sociala kostnader, plundras den fattiga världen på arbetskraft och naturtillgångar som kunde ha lyft dem ur fattigdomen. Utplundringen skapar ofantliga vinster åt kapitalistiska bolagsimperier med intresse att vidmakthålla den nuvarande ordningen.

Försök att bryta sig ur beroendet möts av ekonomiska, politiska och i sista hand militära repressalier från den imperialistiska världsordning som styrs av nordamerikanska, europeiska och japanska intressen. Ekonomiska och politiska världsorganisationer som FN, Internationella Valutafonden och Världsbanken domineras av dessa mäktiga imperialistiska intressen. Nationella regeringar, parlamentariskt valda eller ej, tvingas anpassa sig efter deras vilja.

Imperialistiskt förtryck är den viktigaste faktorn bakom vår tids våldsamma konflikter och krig, inte bara i den fattiga världen. Vårt århundrades båda världskrig hade sin upprinnelse i rivaliteten mellan imperialistiska stormaktsintressen. Denna rivalitet mellan kapitalistiska makter, som tonades ner under efterkrigstidens USA-dominans och med Sovjetunionen som sammanhållande hotbild, skärps nu åter. USA:s ekonomiska tillbakagång och EU-försöket att göra Europa till en ny supermakt åskådliggör på nytt de gamla mönstren.

Krisen för den kapitalistiska världsekonomin ökar risken för nya krigskatastrofer.

7. Kriserna

Kapitalismen skiljer sig från alla tidigare produktionssätt i det att dess kriser inte beror på brist utan på överflöd. Medan medeltidens feodalsamhälle råkade i kris på grund av krig, missväxt eller farsoter kastas det kapitalistiska industrisamhället in i nedgångar trots att produktionsmaskineriet går för högtryck.

Bristen på planering och hushållning efter hela samhällets behov snedvrider den ekonomiska aktiviteten och driver fram överproduktion inom olika näringar och branscher; inte med nödvändighet i förhållande till människornas behov utan till vad som kan säljas med kapitalistisk lönsamhet. Följden blir utslagning av företag, ökad kapitalkoncentration och en lång-

siktig tendens till minskande lönsamhet.

Kapitalet söker lösa dessa krisproblem längs i huvudsak tre vägar: skärpt utnyttjande av arbetskraften för att få ut mer arbete till lägre kostnad, skapandet av nya marknader och förstörelse av överkapaciteten. Vi upplever det ständigt i form av kapitalistiska vardagsföreteelser som en arbetsköparens försök att höja arbetstakten, väldiga reklamkampanjer för att lansera nya produkter eller nedläggning av en fabrik.

De ständigt återkommande kriserna registreras som konjunktursvängningar med något års mellanrum men inom ramen för en mer långsiktig utveckling då överproduktionskrisen blir allmän i hela den industriella världen och får fruktansvärda samhällskonsekvenser. Den förra nedåtgående trenden för kapitalismen slutade i börskraschen 1929 och 1930-talsdepressionen. Miljontals tvingades till arbetslöshet och svält medan produktionsmaskineriet stod som förlamat. Inte av brist på arbetskraft utan av ett enda skäl: bristen på lönsamhet för kapitalägarna.

Det sociala sammanbrottet som följde beredde vägen för kapitalismens slutliga lösning av sin kris: arbetskraftens kostnader formligen kastades tillbaka genom nödhjälpsarbeten, militarisering och, som i Tyskland, genom rent slavarbete. En gigantisk ny marknad skapades genom de militära rustningarna. Och kriget självt raderade ut en stor del av Europas industriella produktionsförmåga. Den långa ekonomiska uppgången efter kriget byggde på denna "lösning" men kostade 50 miljoner döda. Efterkrigsuppgången planade ut i slutet av 60-talet för att avlösas av 70-talets avmattning, 80-talets låne- och spekulationskonjunktur för att dölja problemen och 90-talets djupa kapitalistiska världskris.

Den kapitalistiska världsekonomin kris är inte mindre idag än förra gången och dess grundläggande mekanismer är desamma. Om följderna ska bli av samma förödande slag avgörs emellertid av den politiska utvecklingen.

8. Arbetarklassen

Tvärt emot en vanlig föreställning utgör inte arbetarklassen någon minskande del av befolkningen, vare sig i vårt land eller i världsskala.

När arbetarrörelsen föddes på 1800-talet präglades samhället ännu av jordbruk och småhantverk. Idag består däremot den yrkesverksamma folkmajoriteten av lönearbetare i underordnad ställning som är beroende av att sälja sin arbetskraft.

Till den ursprungliga arbetarklassen inom industrin har förts miljoner arbetande i offentliga och privata tjänsteyrken. Dessa nya delar av arbetarklassen, främst representerade av kvinnor och invandrare, lever under villkor som var typiska för den unga arbetarklassen, med särskilt låga löner, svagt anställningsskydd, osäker social ställning och sämre villkor på de flesta områden.

Tillsammans med den traditionella arbetarklassen utgör de en tillbakasatt samhällskraft som med väldig styrka kunde bryta igenom de nuvarande maktförhållandena och förändra utvecklingens gång. Det är i själva verket bara de arbetande, av alla klasser och skikt som idag undertrycks av världens härskande borgarklass, som konsekvent kan genomdriva en revolutionär samhällsomvandling.

De äger inga produktionsmedel eller kapital. De har inga egna intressen av att bevara den nuvarande roffarekonomin och utplundringen av världens resurser. Och de kan inte höja sig till samhällsmakten utan att spränga ramarna, och i grunden förändra hela det politiska och ekonomiska systemet.

Att bidra till den föreningen är socialisters första uppgift och utgångspunkt.

9. En ny tids arbetarrörelse

Samlingen av vår tids arbetarklass kring sina omedelbara intressen och sin egen samhällsidentitet är en förutsättning för att åter göra socialismen till ett alternativ för miljoner.

En sådan återsamling kräver att de hårda lärdomar som gjorts i försöken att hävda arbetarintressena och skapa en ny samhällsordning, görs till de nya arbetargenerationernas politiska egendom.

Mansdominansen i samhället har inte lämnat arbetarrörelsens organisationer orörda. Tvärtom har den kommit att breda ut sig rejält just i de organisationer som sagt sig vilja uppnå hela mänsklighetens frigörelse, men som medvetet eller omedvetet kopierat den existerande maktapparatusens ideal och arbetssätt.

Så var det till exempel yngre socialdemokratiska riksdagsmän som var mest hätska i sina angrepp på ”en gift kvinnas rätt till förvärvsarbete” i 20-talets Sverige. Med en blick på borgerlighetens ideal från tidigare sekler menade man ”att en kvinna inte samtidigt kan tjäna två herrar”.

Det var inte heller främst genom arbetarrörelsens samlade ansträngningar som

kvinnlig rösträtt drevs igenom. Om inte kvinnorna organiserat sig självständigt för detta krav, såväl inom som utom arbetarrörelsen, hade aldrig målet nåtts.

Socialisterna strävar efter att organisera den nya tidens arbetarrörelse, så att den ser upphävandet av den speciella och systematiska underordningen av kvinnor som en nödvändig del av sitt program, och kampen för kvinnors jämlika rätt som en självklar del av sin praktik. Samhällets mansdominans måste motverkas såväl utanför som i den egna organisationen.

10. Internationalism

Arbetarklassens kamp mot borgarklassen är att börja med en nationell kamp – till formen om än inte till innehållet. Varje lands arbetare måste först gripa makten i sitt eget land. Endast den arbetarrörelse kan bli framgångsrik som skaffar sig djupa rötter i sitt eget lands historia och samhällsliv. Endast så kan den lyckas att ta samhällsmakten, och därmed ge sitt främsta bidrag till den socialistiska omvandlingen i andra länder.

Samtidigt växer insikten om det gemensamma intresset över nationsgränserna. Redan den första arbetarrörelsen för snart hundrafemtio år sedan formulerade den så här: ”Arbetarklassens frigörelse är ett socialt, inte ett nationellt problem.”

Världsekonomin, politikens och ekologins samband gör varje del av mänskligheten beroende av de övriga. Ingen kan fritt välja väg, oberoende av dessa samband. Och varje strävan att bryta dem – i namn av nationen, folket eller rasen – slungar samhällena bakåt till en helt annan nivå av ekonomisk och kulturell utveckling.

Även folkliga samhällsomvandlingar med starkt stöd i den egna befolkningen är för sin överlevnad beroende av solidariteten från omvärlden.

När arbetarrörelsen övergivit den insikten och dukat under för nationella intressen har priset blivit högt. Lojalitet med den ”egna nationens” kamp om fördelar i den fattiga världen, stöd åt kapitalistiska rustningar och krig har sedan seklets början kunnat föras upp på socialdemokratins skuldkonto. Omvandlingen av den ryska revolutionen och dess efterföljare till isolerade beredskapsekonomier i namn av ”socialism i ett land”, på stalinismens.

Den nya tidens arbetarrörelse måste stå på internationell grund i vetskap om att de nationella vägarnas tid sedan länge är förbi.

Kampen om löner och sociala rättigheter, mot arbetslöshet, krig och miljöförstöring kräver gemensamma aktioner över gränserna. En livskraftig socialistisk

hushållning måste – i högre grad än den nuvarande! – bygga på hela mänsklighetens kunnande, förmåga och arbetsfördelning.

Arbetarrörelsens internationalism är alltså ett uttryck för vår tids handfasta ekonomiska, politiska och ekologiska realiteter.

Den utgör också svaret på borgerlighetens ”internationalism”, där de internationella sambanden utnyttjas för diskriminering och utplundring av undertryckta folk och nationer. Strävan efter nationell frigörelse från imperialistiskt förtryck måste understödjas som en del av arbetarrörelsens internationalistiska uppgift – inte med syftet att återvända till nationell självhushållning, utan som en förutsättning för jämlik internationell samverkan.

Efter Sovjetunionens sammanbrott har en våg av nationella motsättningar och strider fortplantat sig genom östra Europa. Många av dem utgör reaktioner på ett halvsekels stalinistiskt förtryck – men den våldsamma fragmenteringen orsakas också av ny massfattigdom i den kapitalistiska omvälvningens spår.

För socialister är denna blodiga nationella rekyll en historisk tragedi och mått på vidden av den stalinistiska katastrofen.

Att bygga upp en ny internationalism bland arbetande människor i stalinismens ruinlandskap kräver benhårt motstånd mot såväl nationella övergrepp som nationell revanschism. Det kräver – liksom på andra håll i världen där det finns ett nationellt förtryck – ett kompromisslöst stöd till rätten till nationellt självbestämmande. Socialisterna måste försvara alla folks rätt till ett fritt val; att ingå i en union med andra folk, men också att avskiljas och bilda en egen stat. Ett sådant försvar innebär inte att socialister förespråkar upprättandet av en mängd småstater, eller att de ger efter för nationalism som ideologi, ens när den frodas bland företrädare för de förtryckta folken. Den får aldrig innebära ett stöd åt tanken om ”en nation – en stat” med dess folkfördrivningspolitik.

Ett sådant stöd åt rätten till nationellt självbestämmande är en förutsättning för ett verkligt internationellt samarbete mellan jämlika parter. Därför handlar det för arbetarrörelsen inte bara om ett passivt utanförstående stöd till nationella frihetsrörelser – arbetarrörelsen i de förtryckta nationerna måste själva ställa sig i spetsen för kampen mot det nationella förtrycket, och föreslå de former som springer ur det folkets erfarenheter och kollektiva vilja.

I väst utnyttjas insikten om samhällets internationalisering till att bygga upp en ny kapitalistisk supermakt i Västeuropa. Uppbyggnaden av EU och den europeiska

valutaunionen uttrycker en strävan av det europeiska storkapitalet att riva ned nationella skrankor mot dess verksamhet och bättre hävda sig i världskampen om marknader. Ett samlat europeiskt storkapital ska också kunna tvinga tillbaka mer framskjutna folkliga positioner vad gäller välfärd, demokratiska rättigheter och miljöansvar.

Den nya kapitalistiska världsmakten kan inte bekämpas med nationell nostalgi eller isolationism. Tvärtom, gentemot de ekonomiska maktthavarnas ”internationalism” måste arbetarrörelsen och andra folkliga krafter sluta sig samman över gränserna. Mot storkapitalets europeiska nyordning måste målet ställas: riv gränserna på de arbetande folkens villkor!

11. Själv tillit

”Arbetarklassens befrielse kan bara vara dess eget verk”. Så löd en annan av de grundtankar som en gång låg till grund för arbetarrörelsen.

Historien om socialdemokratins urartning och stalinismens triumfer är historien om hur denna förutsättning begravdes under funktionärsprivilegier och partibyråkrati.

I stället för de arbetande människornas självverksamhet och eget styre blev arbetarorganisationerna den byråkratiska elitens redskap och ”socialismen” det allsmäktiga partiets mer eller mindre välmenande skapelse.

Förutsättningen för att stå emot kapitalismens krafter och hävda de egna intressena är emellertid då som nu de arbetandes självtillit, aktivitet och förenade styrka. Det är först när arbetare bryter vardagens anonymitet och tillsammans kliver ut på samhällsscenen som klasssamhällets villkor kan förändras.

Att bidra till denna självtillit och aktivitet är socialisternas främsta uppgift i såväl nuets strävanden som i uppbygget av en ny samhällsordning.

Det betyder att i den dagliga intressekampen sätta det som förenar i centrum för gemensam handling, tvärs över partilinjer och andra skiljaktigheter. Genom enhetsfront och aktionsenhet, eller former för demokratisk självorganisering som strejk- eller aktionskommittéer, kan de arbetande förena sitt antal för att mäta sig med motståndarnas ekonomiska och politiska makt.

Det betyder också att i de arbetandes fackföreningar och andra intresseorganisationer bekämpa byråkrati och funktionärsvälde. Organisationerna ska kontrolleras av de djupa leden. Genom medlemsomröstningar, direkta medlemsval av

företrädare och andra former för demokrati på basplanet ska medlemmarna ha möjlighet att säga sista ordet. Genom spärrar mot höga arvoden och privilegier ska förtroendeuppdrag blockeras mot karriärister och lycksökare.

Organisationerna ska blott och bart vara de arbetandes verktyg, funktionärer och förtroendevalda endast ombud som återgår till ledet efter fullgjord insats.

Den demokratiska självverksamheten utgör förutsättningen för de arbetandes styrka. Endast genom att lita till den egna aktiviteten kan arbetarintressena hävdas.

12. Frihetssträvan

”Istället för det gamla borgerliga samhället med dess klasser och klassmotsättningar framträder en sammanslutning, vari envars fria utveckling är förutsättningen för allas fria utveckling”. Så formulerades en gång, i Kommunistiska Manifestet, arbetarrörelsens ursprungliga målsättning; människornas frihet att söka förverkliga sina egna förutsättningar. Stalinistisk diktatur och byråkratiskt förmynderi tillät borgerligheten att ta över frihetstanken och utnyttja den för egna syften. För att den nya tidens arbetarrörelse ska kunna samlas folkmiljonerna måste frihetsmålen återerövrats och alla nedtryckta folkgrupper finna en självklar plats och förebild i rörelsen.

Vår tids arbetarrörelse måste vara kvinnornas rörelse med löfte om frihet från diskriminering och dubbla bördor. Det innebär inte bara att gå i täten för kvinnornas krav, utan även att omforma organisationsmönster och tänkesätt efter kvinnornas tillbakasatta erfarenheter och behov. Arbetarrörelsen har i stor utsträckning varit männens rörelse som själv återspeglat kvinnornas maktlöshet i samhällslivet.

Den måste bli kvinnornas verktyg för att bryta klassamhällets tusenåriga mönster av undertryck och ringaktning.

Den måste vara invandranens och flyktingarnas förkämpe och ett pålitligt värn mot rasismen, i vetskap om att arbetande och undertryckta måste hålla samman oavsett ursprung för att kunna göra sig gällande.

Den måste gå i bräschen mot fördomar och diskriminerande behandling av människor som anses avvika från det ”normala” på grund av handikapp, sexuell läggning eller levnadssätt. Vår tids arbetarrörelse kan inte ha någonting gemensamt med försök att stöpa samhället eller arbetarklassen i samma form. Tvärtom, i sista hand syftar kampen till individens frihet, den frihetsmöjligheten som idag till så stor del är ett privilegium för eliten.

Vår tids arbetarrörelse måste vara humanistisk, inte med den borgerliga

innebörden av att ställa humana, individuella intressen mot det förrent inhumana kollektivet, samhället. Det är endast genom kollektiva, gemensamma ansträngningar som friheten, även den individuella friheten, kan bli verklighet för många. Och tvärtom - den samhälleliga frihetsrörelse som inte sätter den individuella människans frigörelse som ett orubbligt mål riskerar att underskatta betydelsen av breda gruppers aktiva och demokratiska deltagande i samhällsprocessen. Just den insikten utgör arbetarrörelsens humanism.

Humanismen innebär också att människan och hennes medvetna handlingar sätts i centrum för samhällsförändringen. Det innebär inte att arbetarrörelsen kan vara likgiltig inför att djur plågas i djuruppfödning, kött- och pälsindustri. Även människovärdet gröps ur ifall matförsörjningen bygger på en allt grymmare hantering av andra varelser.

13. Socialism

För att den stora mängden människor ska ha en chans att förverkliga sina förutsättningar krävs att kapitalismens förslösande exploatering ersätts av socialistisk hushållning.

Få begrepp har blivit så nedsmutsade och vantolkade som detta ord "socialism". Liksom termen "demokrati" på sin tid var ett skällsord inom aristokratin, synonymt med pöbelvälde och kaos, har "socialism" fått stå för allt ifrån sovjetiska gulag till svenska socialstyrelsenormer, Vad miljoner arbetande kämpat för genom snart två sekel under benämningen socialism är emellertid någonting annat. Det är befolkningens gemensamma styre av sitt samhälle utifrån insikten om alla människors lika värde. Liksom de internationella sambanden idag sammantvinnar världen till en enhet är industri-samhällets olika verksamheter helt beroende av varandra. Utan överblick, planering och samverkan sönderfaller såväl det ekonomiska livet som samhällslivet i övrigt. Frågan är idag inte om människorna medvetet ska söka styra näringsliv och samhällsutveckling – utan på vems villkor det ska ske.

Resultatet av de kapitalistiska storbolagens styre i ägarminoriteternas intresse konfronterar vi dagligen. Villkoren måste istället sättas av hela befolkningen.

Det förutsätter att samhällets avgörande tillgångar och styrmedel – som sätter ramarna för utvecklingen – ägs och sköts gemensamt. Med storproduktionen, de viktigaste naturtillgångarna, tunga transportmedlen och kreditväsendet i gemensamma händer kan demokratiska beslut fattas om vilken väg samhället ska välja.

Borgare, socialdemokrater och fd stalinister försöker nu utnyttja de stalinistiska

regimernas fall för att predika planekonomins omöjlighet. Marknadsekonomi (vilket i ett industrialiserat samhälle betyder kapitalism) presenteras som mänsklighetens frälsare. Vi tillbakavisar detta. Planekonomin i Sovjetunionen förvreds av byråkratin intressen. Dess mål fastslogs helt utanför de arbetandes och konsumenternas kontroll. På varje nivå av samhället saboterades de dessutom av olika byråkratiskiktens särintressen. Resurser undanhölls, kapacitet rapporterades inte, material och maskiner förstördes. Byråkraterna handlade enbart utifrån intresset att maximera sin egen bonus.

Vi kämpar för en demokratisk planekonomi där planen kontrolleras av de arbetande nerifrån och upp. Där beslut av landsomfattande karaktär tas på den nivån och beslut av lokal karaktär tas på lokal nivå.

Planekonomin kommer att betyda att människan tar den medvetna makten över ekonomin. Under kapitalismen, som vi idag lever i, framstår ekonomin som ett naturfenomen jämförbart med vädret. ”Kommer konjunkturen att vända?” ”Har börsen gått upp idag?” ”Hur stor blir arbetslösheten i höst?” Detta system, där varje enhet strävar efter maximal profit och ingenting annat, skapar ett samhälle där ekonomin framträder som något som står helt utanför vår kontroll. Även utanför den härskande klassens kontroll!

Genom socialisering av de stora företagen, bankerna och naturtillgångarna kan samhället börja domineras av en demokratisk planekonomi. Mänskligheten inleder därmed en period av övergång till socialism. I början kommer fortfarande marknadsmekanismer att finnas kvar. Inom distributionen till exempel småbutiker.

En arbetarregering kommer inte att förstatliga dessa. Tvärtom kommer en arbetarregering, genom att socialisera banker och fastighetshajar, att framstå som en befriare av dessa samhällsskikt. Småbutiker och hantverksverksamhet kommer enbart att ersättas av socialistiska former när samhället har nått en sådan nivå att dessa samhällsskikt föredrar en av samhället ägd produktion och distribution. Den socialistiska organiseringen måste då kunna erbjuda dem ett tryggare och bättre liv än tillvaron som privatproducent.

När det gäller mindre kapitalistiska företag förhåller det sig på ett annat sätt. Borgare och socialdemokrater klumpar idag ihop hantverkare och ensamma butiksinnehavare med småkapitalister under en gemensam rubrik ”småföretag”. Vi socialister har aldrig förstått tanken att utsugning och klassamhälle är acceptabelt bara det sker i små enheter. Sådan ideologi överlåter vi till miljöpartiet, vänsterpartiet och centern.

Den takt med vilken den kapitalistiska ekonomin kan överföras i sam-

hällsago bestäms av många faktorer, så som arbetarnas medvetenhet, produktions karaktär med mera.

Övergångssamhället till socialism kommer att vara en blandning av olika produktionssätt. Socialistiska former kommer att samexistera med kvardröjande kapitalism, enkel varuproduktion och andra former. Men de socialistiska måste dominera. Marknadsmekanismerna kommer hela tiden att pressa på i kapitalistisk riktning. Ur småproduktion skapas kapitalism.

Övergångssamhället kommer att vara en kamp mellan plan och marknad. Bygget av socialismen är ingenting annat än den medvetna planekonomins successiva seger över marknaden.

14. Arbetarstyre

Förutsättningen för den socialistiska hushållningen reduceras i sista hand till en enda: de arbetande människornas makt. Förstatliganden, kooperativ verksamhet, löntagarägda företag osv. inom ramen för borgerlighetens politiska och ekonomiska herravälde förändrar inte i grunden villkoren för samhällets utveckling. De statliga eller kooperativa företagen tvingas agera på kapitalets marknadsvillkor och drivs därmed i riktning mot samma blinda vinstjakt. Metoderna för ledning och styre tenderar att plagieras från det dominerande kapitalistiska näringslivet med väldiga löneskillnader och odemokratiskt direktörsvälde som följd.

Även den stora offentliga servicesektorn förvrids av det existerande klassamhällets maktförhållanden. Högavlönade byråkrater jämför sig med kapitalistiska direktörer och nonchalerar inte sällan de mest utsattas behov. Offentlig planering, byggande med mera anpassas till starka kapitalgruppers intressen. Vård och omsorg påtvingas rollen som "städgumma" efter den kapitalistiska exploateringens följer istället för att ohälsoproblemen angräps vid roten.

En demokratisk socialistisk hushållning, där människans och livsmiljöns behov sätts främst, förutsätter däremot att den nuvarande borgerliga överklassens maktställning bryts på alla samhällsnivåer.

Det är de djupa leden av arbetande människor som måste hävda sin vilja och makt i såväl vardagens arbete och liv som i politiken.

* Genom en grundläggande förändring av samhällets inkomstfördelning måste samhällsnödvändigt arbete drastiskt uppvärderas på bekostnad av inkomster från arv, ägande och förslösande verksamhet för det borgerliga

klassamhällets fortbestånd. Det är det oundgängliga slitet i produktion och samfärdsel, i vården av gamla och sjuka, i omsorg och fostran – för att nämna några exempel – som ska premieras och utgöra norm för övriga inkomster. Därmed klargör samhället på vad dess välstånd vilar och samhällsutvecklingen beror.

* Genom demokratiskt valda församlingar i bostadsområden och på arbetsplatser måste makten över vardagen ligga i de berördas egna händer.

Den omyndigförklaring som idag riktas mot arbetare, lägre tjänstemän och hyresgäster måste ersättas av principen en person, en röst. Där människor lever och verkar ska de också på lika villkor vara med och fatta besluten.

Det gäller också i förhållande till den samhällsservice som skapas för att möta skiftande behov. Gränslandet mellan personalens fackliga intresse och makt över sitt arbete samt brukarnas rätt till den service de önskar är aldrig konfliktlös. Men med principen om de djupa ledens rätt att besluta förankrad i hela samhället, kommer olika lösningar att prövas utifrån en gemensam utgångspunkt. Det är inte längre ”arbetsgivaren” eller ”direktören” som diktatoriskt avgör – utan demokratisk självaktivitet som sätter villkoren.

* Att bryta den gamla ägarmakten över storföretagen, genomföra en radikal omfördelning av inkomster och upprätta folkmakt i vardagen förutsätter en avgörande förändring av samhällets centrala politiska maktapparat, staten.

15. Demokrati

Staten är ingalunda ”vi alla” eller en neutral institution ovan samhällets klassförhållanden. Tvärtom har den formats för att garantera den existerande maktordningen och skydda dess ledande klassintressen. Lagarna som värnar borgerlighetens ägarmakt, den onåbara ämbetsmannakåren som rekryteras ur samhällseliten, den privilegierade tjänstemanna- och politikerkast som lever långt ifrån de breda lagrens villkor, det politiska systemet som reducerar folkstyret till en rösthandling med några års mellanrum – det är några av de viktigaste uttrycken för statens nuvarande klassprägel.

För att hävda arbetarbefolkningens makt måste denna borgerliga överherrsstat ersättas av de arbetande människornas egen demokratiska och decentraliserade statsmakt.

Ett sådant demokratiskt och centraliserat arbetarstyre är inte bara moraliskt berättigat, därför att det äntligen ger befolkningsmajoriteten besluts-

makten. Det är också nödvändigt för att den socialiserade ekonomin ska fungera, så att det verkligen blir människornas behov som styr ekonomin.

Istället för att hålla folket på avstånd från besluten och överlåta politiken åt en avskild yrkes- och tjänstemannakår är förutsättningen för de arbetandes statliga makt den motsatta. Den folkstyrda arbetarstaten måste bygga på de djupa ledens engagemang, självverksamhet och förtroende.

Några av de viktigaste förutsättningarna för detta är:

* Fullständiga demokratiska fri- och rättigheter. Den okränkbara yttrande- och tryckfriheten ska inte vara ett privilegium för de borgerliga mediajättarna och deras köpta åsiktsmakare. De privatkapitalistiska mediaimperierna måste brytas upp, press, radio och TV öppnas för befolkningens djupa led. Radio- och TV-stationer, lokala som nationella, ska ägas gemensamt och under demokratisk kontroll sträva efter en fri förmedling av nyheter, kultur mm utan att styras av starka kapitalintressen. Modern video, data- och tryckteknik gör det möjligt för breda lager att på ett helt annat sätt än tidigare uttrycka sig i tal, bild och skrift. Ett arbetarstyre måste garantera att de arbetandes möjligheter att bruka denna teknik och nå ut till hela samhället vidgas dramatiskt.

Församlings- och organisationsfriheten måste ges reellt innehåll genom fri tillgång till lokaler och mötesplatser. Inskränkningar mot facklig organisering och verksamhet, politiska partier och fri debatt bannlyses.

* Självorganisering och folkstyre. Grunden och stommen i revolutionen och i den nya staten är en djupgående självförvaltning där demokratiska arbetsplats- och områdesförsamlingar tar över den dagliga skötseln och styret av samhällslivet. De valda representanterna ska inte ha några andra materiella villkor än dem de representerar och ska kunna återkallas direkt av väljarna. Materiella privilegier som höga arvoden, politikerpensioner, specialbostäder och dylikt avskaffas. Representanter som förlorar förtroendet ska inte sitta kvar utan kunna återkallas och ersättas av bättre representanter.

Detta innebär en kraftig minskning av den centrala statsmaktens omfattning och inflytande.

Vid sidan av rådssystemet väljs en central folkförsamling – riksdag – av folket i fria, allmänna och direkta val med röst på olika partier och kandidater. Denna riksdag måste vara väsensskild från dagens parlament, framför allt i det att den inte är underordnad kapitalismen och borgarklassen utan fattar beslut om de grundläggande maktfrågorna, men också i det att privilegierna och hemlighetsmakeriet avskaffas.

* Maktmedlen i folkets händer. Den nuvarande borgerliga krigsmakten

med dess hierarkier, lojaliteter och internationella förbindelser ersätts av ett folkligt försvarssystem under ledning av de arbetandes församlingar på lokal och nationell nivå. Avrustning inleds omedelbart av det kostsamma och högteknologiska militär-maskineriet avsett för nationskrig, till förmån för ett demokratiskt folkvärn för att värna de breda lagrens styre. Militärproduktionen överförs i samhällets händer, anpassas till de folkliga försvarsbehoven och omställs i övrigt till civila ändamål.

Den nuvarande statliga poliskåren ersätts av en ordningsmakt som i hög grad utses av befolkningen lokalt. Viktiga befattningshavare tillsätts genom val. Den gamla säkerhetstjänsten upplöses och dess verksamhet offentliggörs. En hård folklig kontroll upprättas över all polisiär verksamhet för att förhindra uppkomsten av kåranda och särintressen.

Det överhetspräglade domstolsväsendet ersätts av ett demokratiskt juridiskt system med folkvalda domare och jury.

Arbetsstyret syftar inte till att inskränka de demokratiska rättigheterna utan till att drastiskt utvidga och fördjupa dem. Ja, själva förutsättningen för de arbetandes makt är att de demokratiska friheter som idag i så hög grad görs formella av kapitalismens maktförhållanden ges ett reellt innehåll för folkflertalet.

Utän denna djupa demokrati kan inte arbetarbefolkningen styra. Och utan arbetarbefolkningens styre är en socialistisk hushållning otänkbar.

16. Revolution

Upprättandet av de arbetandes styre och socialiseringen av storföretagen skulle utgöra en revolution i ordets djupaste mening; politiskt, ekonomiskt och socialt.

När befolkningens breda massor för första gången banade sig fram till beslutanderätten över samhällets viktigaste angelägenheter skulle miljontals människors förmåga och skaparkraft efterfrågas som aldrig tidigare. Kampen för att rädda livsmiljön, ställa om samhälls- och produktionsstrukturen efter behov och förändra världsordningens orättvisa villkor skulle kräva en väldig mobilisering av de ungas vetgirighet, äventyrslust och handlingskraft. Det gemensamma styret av företag och bostadsområden skulle ta i anspråk miljoners ringaktade erfarenheter och resurser.

Den omvälvande erfarenheten skulle utlösa en kulturell revolution med omvärdering av mycket som vi idag tar för givet. Varför ska några arbeta ihjäl sig medan andras kraft och erfarenhet inte efterfrågas överhuvudtaget? Vore det inte bättre att ta till vara allas förmåga och fördela arbetstiden

mer rättvist? Varför måste karusellen av produktion och konsumtion rotera allt snabbare och föröda våra livsförutsättningar? Vore det inte bättre att satsa på kvalitet som håller länge och tar hänsyn till våra resursers ändlighet? Medan kapitalismens vinstkrav måste idealisera förbrukning och ständig förnyelse av allt, från bilmodeller till livsstilar, kan en gemensam hushållning lyfta fram andra värden. Den allmänna uppfattningen om vad som anses vara ”god standard” kan förändras; frisk miljö med tid för familj, vänner och till att förverkliga de egna förutsättningarna kan bli några av de nya måttstockarna på standard när en viss materiell grund är tryggad. Prylaseriets köpkultur – där så många människor, uttröttade efter långa arbetsdagar, passiviseras till konsumenter – kan komma att förpassas till en svunnen epok.

I ett samhälle där alla behövs, där människor har tid för varandra och sina egna intressen och där livet i hög utsträckning grundas på självverksamhet, kan djupt rotade attityder och värderingar förändras. Varför skulle det vara ”finare” att utveckla datorer än att uppfostra barn? Varför skulle den som har ett rikare arbetsinnehåll också premieras ekonomiskt?

Att klasskillnaderna kunde börja utplånas är inte samma sak som utplåning av mänskliga skillnader. Tvärtom, när den hårda styrning av människors liv som klassamhället utgör släpper sitt grepp kan individualitet och originalitet blomma som aldrig tidigare.

En sådan revolution av samhällets normer och människors liv som skulle följa på den sociala omvälvning där folkmajoriteten upprättade sitt eget styre, förutsätter emellertid en revolution i ordets mer direkta politiska mening. Historien lämnar inga exempel på att härskande klasser frivilligt och utan motstånd frånträder sin maktställning bara för att folket så önskar.

Dagens moderna borgerliga överklass har närmast ofattbara maktmedel till sitt förfogande; såväl ekonomiska – i form av bl a valutautpressning och investeringsstrejker – som politiska och rent repressiva, både inom den parlamentariska systemet och, i värsta fall, utom det. Och i händerna på denna överhet ligger inte bara samhällets ekonomiska tillgångar, massmedia, lagstiftning, internationella organ osv utan även den kapitalistiska ordningens vardagsmekanismer som tvingar lönearbetaren att underordna sig för att kunna leva. Ja, detta dagliga samhällstväng är i själva verket ytterst de härskandes viktigaste bundsförvant.

Det är först när den dagliga tvångssituationen avbryts och befolkningens miljoner träder in på samhällsscenen som en avgörande förändring är möjlig.

För att de arbetande ska kunna bryta den borgerliga överklassens makt krävs därför inte bara att en befolkningsmajoritet önskar det eller passivt lägger sin röst för ett politiskt parti som säger sig stå för ett sådant alternativ. En sådan rent parlamentarisk viljeyttring skulle hastigt sopas bort av makthavarna, om den ens fick avges.

Det krävs att de arbetandes stora massor organiserar och aktiverar sig som en verklig maktfaktor på samhällslivets olika områden och bereder sig att ta över ansvaret.

Genom egna demokratiska organ – kommittéer, råd, föreningar och fronter – måste de arbetande se till att samhällslivets behov garanteras trots överhetens sabotage. Företag, kommunikationer, finansväsen, ja, alla verksamheter som krävs för folkförsörjningen, måste kunna övertas av de anställda och drivas vidare i befolkningens intresse.

Kapitalistklassens maktapparater inom byråkrati, polis, militär osv måste brytas ned och ersättas med det arbetande folkets makt organiserad genom demokratiska organ från botten till toppen.

Borgerligheten tvekar inte en sekund att använda våld när dess intressen står på spel. Den har visat det i Tyskland 1933, i Chile 1973, i Nicaragua och Mocambique på 80-talet, i Persiska viken 1991, i Jugoslavien 1999 osv. Den organiserade masslakterna i första världskrigets skyttegravar för att göra upp vem som skulle dominera världen. Den organiserade Auschwitz och Hiroshima.

Vi vill nå en värld där vapnen förpassas till museerna. Där alla människor är fria och jämlika. Mot detta kommer borgerligheten att använda alla medel den kan mobilisera. Vi måste förstå det och inte ha illusioner om att den härskande klassen accepterar folkmajoritetens vilja i en situation då denna uttrycker socialistiska strävanden.

De härskande är en liten minoritet. För att kunna släppa loss sin terror måste den ha stöd bland soldater, poliser och olika folklager. En målmedveten och demokratiskt organiserad arbetarklass ska säkra en fredlig samhällsomvandling genom att med sin styrka och beslutsamhet vinna över tvekande mellangrupper, isolera och demoralisera den härskande klassen, bringa den i upplösning och på så sätt förhindra dess våldsamma motstånd.

17. Reorganisera arbetarrörelsen

Idag när vi så länge erfarit borgerlighetens omstörtande förändring av sam-

hällsmönstren i de rikas intresse, är det för de flesta svårt att ens föreställa sig en revolutionär utveckling i motsatt, demokratisk och socialistisk, riktning.

Men genom klassamhällets tusenåriga historia har perioderna av oin-
skränkt överklassvälde ständigt avlösts av nya utmaningar från de domine-
rade samhällsklassernas sida. När de sociala orättvisorna blir alltför outhärd-
liga och förödmjukelserna alltför många föds ständigt nya generationer av
upprorsmän och -kvinnor.

Det moderna industrisamhället utgör inget undantag utan har ständigt
kastats mellan årtiondena av djup politisk reaktion och väldiga folkliga frihets-
rörelser. Vid varje reaktionsperiod har överklassens värderingar och verk-
lighetsyn befast sin dominans. Vid perioderna av radikalisering har folkliga
ideal om alla människors lika värde utmanat dominansen.

På den utmaningen grundades ursprungligen den gamla arbetarrörelsen.
Att denna numera i stor utsträckning vuxit samman med den kapitalistiska
ordningen förändrar inte den nödvändiga förutsättningen.

För att utmaningen ska kunna ge bestående resultat måste den utvecklas
till en medveten politisk kraft kring ett nödvändigt samhällsalternativ. I det
syftet strävar socialisterna att reorganisera arbetarrörelsen på socialistisk grund
med lärdomarna från den gångna epoken som levande erfarenhet.

Demokratiska och kämpande fackföreningar

De gamla intresseorganisationerna, i synnerhet fackföreningarna, måste rustas
till aktiva kamporganisationer i medlemmarnas händer.

Trots den byråkratiska igenslamningen är organisationerna en ovärderlig eröv-
ring som måste försvaras mot borgerlighet och arbetsköpare.

De skapades en gång som de arbetandes egna organisationer och för-
enar ännu miljoner kring sina omedelbara gemensamma intressen, miljö-
ner som kan ruska loss byråkrati och undfallenhet om de aktiveras och
söker förändring.

Att aktivera och stärka de arbetandes fackliga organisationer, bekämpa
lagar och ingrepp som fjättrar deras handlingskraft och göra dem till demo-
kratiska samlingspunkter för de arbetandes fackliga och politiska liv är en
första uppgift för socialister.

Självständiga folkliga rörelser

Vid sidan av de fackliga organisationerna och de traditionella folkrörelserna har mängder av gräsrotsrörelser vuxit fram under de senaste årtiondena. Det har handlat om allt från internationella solidaritetskommittéer, proteströrelser mot globaliseringen och antirasistgrupper till miljö- och kvinnorörelser.

Denna typ av separata aktiviströrelser har både svarat mot nya behov och på den gamla arbetarrörelsens kraftlöshet. För socialister utgör de ett viktigt framtidslöfte. Självständiga foreringar för kvinnors krav och invandrades rättigheter, för solidaritet med förtryckta eller försvar av miljön har varit en nödvändig väg att kringgå det gamla byråkratiserade organisationslivet – något som i sin tur kan bidra till ett uppvaknande inom de gamla arbetarorganisationerna.

Självständiga folkliga rörelser och grupper måste ses som ett oundgängligt inslag i en ny tids breda arbetarrörelse.

Nytt arbetarparti

Medan fackföreningsrörelsen ännu uttrycker de arbetandes förening som samhällsklass råder ett annorlunda förhållande i partilivet. De traditionella arbetarpartierna har till stor del förlorat sin klasskaraktär, inte bara politiskt. Socialdemokraterna och vänsterpartiet domineras inte längre av arbetare och låginkomsttagare utan av bättre situerade samhällsgrupper.

De arbetandes breda lager står i det närmaste helt utanför partilivet. Bägge partierna har ersatt sitt tidigare band till arbetarväljarna med ett ökat beroende av staten. Allt fler av deras medlemmar har sugits upp i statsapparaten, partierna är beroende av de bidrag som är förenade med den parlamentariska representationen. Detta har bidragit till deras högervridning.

Att reorganisera arbetarrörelsen innebär därmed också att bygga upp ett nytt arbetarparti där de djupa leden av arbetare och andra tillbakapressade folkgrupper kan förenas.

* Ett nytt starkt arbetarparti måste bäras upp av arbetande människors egna insatser och aktiviteter, inte av högbetalda yrkespolitiker i partikanslier eller parlamentariska församlingar. Partiets förtroendevalda och funktionärer får inte uppbära inkomster som överstiger arbetargenomsnittet.

Verksamheten riktas först och främst till samhällets arbetarklass. Medlemmar ur andra folkskikt hälsas också välkomna i vetskap om partiets klassinriktning och dess omedelbara ansträngningar på att bygga upp en organisation som helt domineras av arbetarklassens liv och frågor.

* Ett nytt arbetarparti måste genomsyras av en fullständigt fri debatt där

varje medlem öppet och utan rädsla kan föra fram sina ståndpunkter, bilda partiopinioner, tendenser och fraktioner för att hävda sin mening.

Denna aktiva och okränkbara medlemsdemokrati står i bjärt kontrast till de gamla partiernas elitvälde där partiledaren, riksdagsgruppen eller redaktörerna helt kan nonchalera medlemsviljan.

Den aktiva partidemokratien är inte detsamma som kaos och hållningslöshet. För att partiet ska kunna förkroppsliga medlemmarnas vilja måste medlemskårens krafter kunna anspännas för gemensamma uppgifter. Disciplinerad enhet i handling är en förutsättning för att demokratiskt beslutade linjer kan prövas med maximal kraft, för att sedan utvärderas och om nödvändigt omprövas.

* Den omedelbara samlingspunkten för ett nytt arbetarparti måste naturligt vara försvaret av arbetarintressena i dess mest omedelbara och direkta mening. Men utan en djupare förening kring mål, medel, erfarenheter och värderingar kommer emellertid samlingen att brytas sönder mot de prövningar som väntar varje utmanande politisk kraft.

Endast ett parti på klar socialistisk grund som tagit till sig de principiella lärdomarna från arbetarrörelsens långa strävan kan bestå proven.

17. Ny socialistisk världsrörelse

Stalinismens sammanbrott i öst och socialdemokratins urartning i väst har gjort det möjligt för den internationella borgerligheten att proklamera "socialismens död". I spillrorna av de forna kommunistpartierna och den gamla vänstern avsvär sig många "marxismen" och "socialismen" överhuvudtaget.

Den "marxism" som under mer än ett halvt sekel dominerade den kommunistiska rörelsen hade emellertid ingenting att göra med den kritiska samhällsvetenskap som utvecklades av Marx, Engels och andra socialister för mer än hundra år sedan. Av de skarpa metoderna för samhällsanalys, av förståelsen för klassamhällets och kapitalismens roll liksom för klasskampens villkor och logik, skapade den stalinistiska diktaturen en religion vars katekes syftade till att dölja ledarnas och partiernas dödlighet.

I ojämn kamp mot den utvecklingen försvarade oberoende och revolutionära samt frihetliga socialister på olika håll i världen också det kritiska socialistiska tänkande som en gång utgjorde förutsättningen för vad som kom att kallas marxismen.

Under långa tider var deras politiska organisationer i det närmaste

utraderade och deras röster förvisade till marginalen.

När stalinismen nu gått i graven måste arbetarrörelsen ösa ur de erfarenheter och bedömningar som gjordes av de marxister som kämpade för att försvara socialismen mot dess stalinistiska banemän.

Ett av de främsta uttrycken för denna revolutionära marxism utgjordes av världsorganisationen Fjärde Internationalen som skapades i slutet av 30-talet av bland andra den landsförvisade ryske revolutionsledaren Leo Trotskij. Den internationella organisationen var ett försök att inför det förestående världskriget sluta samman de revolutionära socialister som vägrade kapitulera för Stalin.

Trots en fruktansvärd förföljelse i såväl öst som väst överlevde internationalen men lyckades endast i ett fåtal länder vinna ett starkt inflytande. Isoleringen från breda arbetarlager bidrog också till många felbedömningar och misstag. Under trycket av de stora kommunistpartiernas framgångar splittrades rörelsen ett flertal gånger. Runt om i världen existerar idag mängder av små grupper som under olika beteckningar högljutt åberopar sig på ”trotskismen” som en särskild lära.

Men de socialister som en gång sammanslöt sig i den Fjärde Internationalen, efter att den tredje, kommunistiska, hade blivit Stalins verktyg, förenades inte kring någon särpräglad teori uppfunnen av den forne revolutionsledaren.

De förde vidare den ursprungliga revolutionära marxism som inspirerat miljon-tals socialister och kommunister före stalintiden, och brukade den för att förstå exempelvis byråkratins framväxt i Sovjetunionen, behovet av de arbetandes samling mot fascismen samt den koloniala befrielsens villkor.

Bildandet av Fjärde Internationalen syftade aldrig till att sammansluta endast en idériktning utan till att sammanföra verkliga socialistiska masskrafter på klasskampens och socialismens grund.

Huvuddelen av världsorganisationen har också sökt vidmakthålla den inriktningen och strävar efter att bygga upp en ny socialistisk världsrörelse tillsammans med andra socialister som delar dess grundläggande syften.

Att delta i uppbygget av denna världsrörelse tillsammans med arbetare och fattigfolk från jordens alla hörn, är en central uppgift för ett nytt arbetarparti i Sverige.

Maningen som kallade samman arbetarrörelsen för hundrafemtio år sedan är mer befogad och ofrånkomlig idag när mänsklighetens och nationer-

nas öden är sammantvinnat till ett enda.

Arbetare i alla länder – förena er!

VÅRA RÖTTER

1. Socialdemokratien

Alltsedan klassamhällets uppkomst har de undertryckta klasserna försökt att revoltera, men ständigt kastats tillbaka. Först med industrialismen och framväxten av den stora moderna lönearbetarklassen kunde de uppflymande revolterna omvandlas till mer varaktig organisation i form av arbetarrörelsen.

Den nya rörelsen förändrade radikalt samhällslivet. Demokratiska fri- och rättigheter för folkets breda lager drevs fram genom väldiga folkaktioner. Sociala förbättringar, helt otänkbara för äldre tiders fattiga, framtvungades genom oförtröttlig och uppoffrande daglig kamp. Den nya samhällsklassens kamp bidrog dessutom till att forcera den ekonomiska utvecklingen själv. När miljoner med växande makt pressade på för ett bättre liv på alla områden – det kunde gälla mat och kläder, bostäder, sanitära förhållanden,

utbildning och sjukvård – tvingades teknik och produktion lösa många problem som tidigare kunnat nonchaleras.

Möjligheten tycktes inom räckhåll: ett samhälle byggt på var och ens lika värde, där allas röst räknades och allas skaparkraft togs till vara. Det var också målsättningen för den arbetarrörelse som under 1800-talets sista årtienden formerades i Europas stora socialdemokratiska masspartier och fackföreningar.

Organiserad som självständig kraft i samhället skulle arbetarklassen upprätta sin egen politiska makt, göra produktionsmedlen till gemensam egendom och bruka dem för allas bästa och inte bara för en liten minoritets vinstintresse.

Däriigenom skulle en väldig skaparkraft frigöras och människornas viktigaste materiella behov kunna tillgodoses. Klasssamhället, med alla dess svåra följder, kunde brytas ned och den förödande kampen mellan klasserna tyna bort. Befriad från klassordningens blinda rivalitet och till synes ödesbestämda utvecklingsgång kunde människan medvetet börja forma sitt samhälle utifrån sina verkliga möjligheter.

För de socialdemokratiska masspartierna kom emellertid dessa socialistiska målsättningar snart i skymundan. Inom de svällande leden av funktionärer, fackliga och parlamentariska företrädare som fick sin utkomst av organisationerna, uppstod ett privilegierat skikt, alltmer präglad av den parlamentariska taktikens krav och dess behov av stabila organisationer. Deras verklighet krävde mer av smidighet och kompromissanda än av folkliga massaktioner. De hade inte för avsikt att äventyra det uppnådda genom alltför djärva utmaningar av den härskande ordningen.

Politiskt kom de efter hand att beteckna sig som ”reformister”, då de föreställde sig att arbetarklassen kunde nå de socialistiska målen genom en

successiv reformering av den kapitalistiska ordningen. I verkligheten innebar den ambitionen att den socialistiska omvandlingen sköts på en obestämd framtid och att socialdemokratien knöt sitt reformarbete till kapitalismens funktionsduglighet.

Konsekvenserna blev omfattande på alla områden, från synen på arbetarintressen och klasskamp till frågor om rustningar och nationskrig. Rörelsen övergav den ursprungliga internationalismen till förmån för stöd åt ”den egna” kapitalistiska statens krigsansträngningar. Vid det första världskrigets utbrott 1914 splittrades därmed den socialdemokratiska världsrörelsen upp i nationella skärvor som gjorde sitt för krigshysterin.

Vårt sekels strider har fört socialdemokratien vidare längs den vägen till att numera inte ens vara ”reformistisk” i den ursprungliga meningen. De avlägsna socialistiska målsättningarna har ersatts av en uttrycklig lojalitet med det kapitalistiska marknadssystemet och dess upprätthållande. Under kapitalismens expansion, de första decennierna efter kriget, kunde denna lojalitet kombineras med ett materiellt framflyttande av de arbetandes positioner som aldrig tidigare skådats. I kapitalistiska kristider medför lojaliteten emellertid att socialdemokratiska ministrar och ledare påtar sig ansvaret för hårda åtgärder mot de arbetande i kapitalägarnas intresse.

Ännu bärs rörelsen till stor del upp av arbetarklassens stöd, åtminstone vid valurnorna. Men socialdemokratins ledande skikt hämtas inte längre ur arbetarklassen och lever under helt andra villkor. Till program, politik och mentalitet företräder det ett rent borgerligt inflytande.

2. Kommunismen

Det var i opposition mot socialdemokratins urartning som den kommunistiska rörelsen föddes vid tiden för första världskriget. De radikala arbetare och ungdomar som höll fast vid målsättningarna slöt sig samman i nya partier som bars fram av de revolutionära folkrörelser som följde i krigets spår. Under inflytande av de ryska socialdemokrater som följde Lenins bolsjeviker och anförde Oktoberrevolutionen 1917, samlades vänstern till att bygga upp en ny arbetarinternational, den kommunistiska.

Med Sovjetunionens fall har idag en ny historiemyt avlöst den tidigare stalinistiska versionen om de ofelbara ledarna och allsmäktiga partiet. Oktoberrevolutionen framställs nu som blott ett verk av en liten grupp fanatiska kuppmaakare med sina egna maktambitioner för ögonen.

I själva verket innebar resningen att de ryska arbetarråden – sovjeterna –

tog över makten med stöd av miljontals upproriska bönder och soldater i ett klassiskt folkuppror för jord, fred och bröd. En ny stat, under ledning av de arbetande folkskiktens representanter, började födas.

Solidariteten med den ryska revolutionen och dess nya arbetar- och bondestat blev självskrivna för de socialister som ville omvandla ord till handling.

Målsättningen för den unga sovjetstaten och de socialister världen över som skapade den nya kommunistiska rörelsen var ingalunda att upprätta den totalitära byråkrati-diktatur som kom att avlösa revolutionen. Tvärtom syftade kampen till de arbetandes eget styre och frigörelse från politiskt och ekonomiskt förtryck. Den byråkratiska diktaturen etablerades inte som en ofrånkomlig följd av den kampen utan som ett resultat av att den krossades.

Den europeiska borgerligheten och socialdemokratin hejdade revolutionsvågen efter världskriget, sovjetmakten angreps av förenade kapitalistiska stormakter, det fattiga och krigshärjade Ryssland isolerades. Nöden, brutaliseringen och isoleringen undergrävde den folkliga självaktiviteten och bidrog till framväxten av en allt mäktigare byråkrati med falangen kring Stalin som främsta politiska företrädare.

Stalinismens väg till makten i 1920-talets Sovjetryssland var liktydigt med den växande byråkratins likvidering av varje självständig politisk aktivitet inom sovjet-samhället och bolsjevikpartiet.

Endast genom en fruktansvärd kontrarevolution med uträdering av bolsjevikernas revolutionsgeneration, massmord på oppositionella och en terror mot folket som inte stod nazisternas efter, kunde den stalinistiska byråkratin upprätta och vidmakthålla sitt välde. Det säger något om vilka krafter man hade att betvinga, även inom bolsjevikpartiet självt. Att utmåla bolsjevikernas kamp och Oktoberrevolutionen som skräckväldets upphov är att skylla över stalinismens förbrytelser och orsaker. Syftet är att misskreditera arbetar- och folkrevolutioner som sådana.

Det var först genom att krossa den revolutionära folkaktiviteten och massakrera bolsjevikerna i tiotusental som byråkratins herravälde kunde etableras. Bolsjevikerna begick mängder av misstag före, under och efter revolutionen. Men det katastrofala var inte att de vågade anföras folkresningen utan att de besegrades av byråkratin. Bolsjevikerna bidrog delvis själva till byråkratins seger genom allvarliga inskränkningar av demokratin.

Det är den svagheten dagens socialister måste lära av från den ryska revolutionen när dess negativa erfarenheter värderas. Modet att utmana

den borgerliga världen tillhör den positiva lärdomen.

Stalinismens våldsamma seger i Sovjetryssland fördes över till den kommunistiska internationalen som med de mest brutala metoder omvandlades till den sovjetiska byråkratins redskap.

Genom utrensningar, partisprängningar, hetskampanjer, våld och till och med mord förvandlades de kommunistiska partierna i olika länder till utrikespolitiska agenturer för härskarna i Kreml.

Miljontals hederliga arbetarmedlemmars uppoffrande insatser utnyttjades för ett politiskt bedrägeri i världsskala. För illusionen om försvaret av det ”socialistiska fosterlandet” förmåddes de understödja stalinbyråkratins lögner, manövrar och metoder; från hitlerpakter till berlinmur.

Ansvaret vilar tungt på dem som villigt utförde sovjetbyråkratins värv och rättfärdigade dess makt som ”socialism”.

3. Stalinismens fall

Det stalinistiska systemet kunde inte överleva. Dess byråkratiska diktatur, som förhindrade varje självaktivitet från den arbetande befolkningens sida, förödde samhällets resurser och förkvävde den mänskliga kraften. Även den byråkratiska härskarelitens, som draperat sig i propagandafraser om ”kommunism”, hämmades till sist av sitt eget system. Arvet från Oktoberrevolutionen, som förhindrade privat ägande av företag, banker med mera, måste undanröjas om byråkratin skulle kunna bli sina kapitalistiska kollegors likar.

Med stöd av den folkliga avskyn mot diktaturen vände sig elitens nya ledarskikt mot systemet självt. Inte med syftet att ersätta det med en nödvändig folkstyrd hushållning enligt de ursprungliga revolutionära målsättningarna, utan med förhoppningen om en roll som välbärgad borgarklass i en blomstrande kapitalism.

Dagens imperialistiska världsordning tillåter emellertid inte någon sådan utveckling inom det väldiga forna sovjetsystemet. Den kapitalistiska omvälvningen leder istället till samhälleligt sönderfall, sammanbrott för folkförsörjningen och renässans för politiska medeltidskrafter. Med Sovjetunionens fall förstärks samtidigt den internationella borgerlighetens position att genomdriva sina villkor på såväl de egna befolkningarnas som de fattiga folkens bekostnad.

Till sina forna förbrytelser har de byråkratiska härskarna i öst lagt den sista. Under mer än ett halvt sekel framställde de sitt eget förtryckarsystem som ”socialism”. När systemet slutligen bröt samman skyllde de på ”socialismens omöjlighet”.

Inom de kommunistiska partier världen över som knöt sitt öde till den sovjetiska byråkratin innebar sammanbrottet i öst ett politiskt slut. Oavsett om partierna in i det sista stått sovjetledarna bi eller sedan länge markerat sitt avstånd, drogs grunden undan för den tidigare politiska rollen. Allt vad partierna stått för måste omprövas, nya politiska målsättningar och en ny identitet skapas.

De flesta av dessa partier, som förlorat mycket av sin gamla bas i arbetarvärlden, söker inta rollen som lojala parlamentariska reformpartier. De ställer sig inte längre upp giften att organisera de arbetandes intressekamp utan samlas kring vad som kan uppfattas vara allmänna ”vänstervärderingar”. Att utmana de kapitalistiska klass- och maktförhållandena ställs inte på dagordningen.

Sovjetunionens sammanbrott, stalinismens undergång och socialdemokratis urartning innebär inte slutet för arbetarklassens strävanden, endast för de former som länge kom att dominera dem.

”För att den stora mängden människor ska ha en chans att förverkliga sina förutsättningar krävs att kapitalismens förlösande exploatering ersätts av socialistisk hushållning”

.....
SOCIALISTISKA PARTIET

Box 6087

102 32 Stockholm

08/31 08 50

www.internationalen.se/sp

**SOCIALISTISKT
SYSTEMSKIFTE**